

de Rechtspraak

Rechtspraaklezing 2013

Rondom kwaliteit. Verschillen in visie op de kwaliteit van de rechtspraak.

Paul Schnabel

Het is alweer lang geleden, maar als ik in de jaren vijftig voor mijn moeder naar de slager ging, kwam ik terug met haar bestelling in een vetvrij zakje met daarop in grote rode letters 'Kwaliteit is onze reclame'. De naam van de slager stond er niet eens bij, alle slaggers gebruikten hetzelfde zakje met dezelfde slogan. Het was een nog heel naïeve vorm van marketing, die echter toch wel de kern van de zaak goed weergaf. 'Ik lever goed vlees, mijn klant weet dat te waarderen en daarom blijft zij bij mij haar inkopen doen'. Zo was het ook, mijn moeder veranderde niet van slager en de slager hoefde verder niet te investeren in reclame. Kwaliteit verkoopt zichzelf.

'Kwaliteit is klasse'

Een halve eeuw geleden misschien nog wel, maar nu is dat toch anders. Op het zakje van de slager van nu staat nog net niet 'Reclame is onze kwaliteit', maar dat is wel bijna de werkelijkheid. Dat geldt niet alleen voor de detailhandel, maar bijvoorbeeld ook voor universiteiten, die hun opleidingen verkopen met zelf bedachte onderscheidingen als 'top', 'honours' of 'excellent'. De slager van vroeger wilde mijn moeder als klant houden, de aanbieders van nu willen de klant werven. Ze doen dat vooral door zichzelf zo te presenteren dat de klant ook graag bij hen wil horen. Het product of de dienst zelf is minder onderscheidend dan de bijzondere sfeer die er omheen wordt geschapen. Als u wilt laten zien dat u 'van kwaliteit' bent, kiest u een product dat dit laat zien. Door zijn prijs, door de leefstijl die er bij lijkt te horen, door de gelijke keuze van anderen bij wie u graag wilt horen. Het is zichtbaar in de mode, waar het merk of het logo staat voor de suggestie van verschil in kwaliteit van uiteindelijk dezelfde polo's of t-shirts. We zien het in de autobranche, waar prijsstelling en image verschil in kwaliteit tussen merken moeten suggereren, terwijl iedereen weet dat er geen slechte auto's meer gemaakt worden. We zien het bij kranten net zo goed als bij banken: de keuze voor ons bewijst dat u kwaliteit weet te waarderen, maar laat ook zien dat u zelf van kwaliteit bent. 'Kwaliteit is klasse', schreef Abram de Swaan al eens in de dubbele betekenis van het woord.

Nu net als een halve eeuw geleden is het echter nog steeds de slager die zijn eigen vlees keurt. Dat willen we niet meer. In ieder geval is de roep om een objectief kwaliteitsoordeel en een vergelijking op kwaliteit steeds luider geworden. Kwaliteit moet zich bewijzen, maar ook bewezen kunnen worden. De Consumentenbond is er groot mee geworden en zorgverzekeraars geven zich steeds meer moeite zorg in te kopen, die zowel gunstig van prijs als hoog van kwaliteit is. Zorgverzekeraar CZ verklaarde sommige zorg 'niet goed genoeg' voor haar verzekerden en kocht deze niet meer in. Universiteiten krijgen een plaats op een internationale rangordening en weten zich nationaal object van visitaties op het gebied van onderwijs en onderzoek. Restaurants vrezen het moment van de waarheid, wanneer Michelin zijn sterren uitdeelt of terughaaft. Kwaliteit heeft zijn prijs.

de Rechtspraak

datum 12 september 2013
pagina 2 van 7

Een lastig begrip

Op iedere indicator, index, test of meting van kwaliteit is natuurlijk kritiek mogelijk – inderdaad vindt er ook over kwaliteitsbeoordelingssystemen zelf weer een kwaliteitsdiscussie plaats -, maar er is weinig twijfel dat kwaliteitsoordelen het gemiddelde kwaliteitsniveau doen stijgen, omdat niemand op de laatste plaats wil eindigen. In ieder geval daar niet wil blijven staan. Publieke vergelijking op kwaliteit leidt tot meer competitie en ook tot innovatie. Tot op zekere hoogte kun je zeggen dat kwaliteitsoordelen deel zijn van het mechanisme van ‘creatieve destructie’ dat de econoom Joseph Schumpeter als de essentie van concurrentie in een markteconomie zag.

Kwaliteit is intussen wel een lastig begrip geworden. Ooit betekende het weinig meer dan dat iets deugde en dat het moeilijk zou zijn elders iets mooiers, beters, duurzamers of lekkerder te vinden. Inmiddels is het denken over kwaliteit en de praktijk van het kwaliteitsbeleid zo ver ontwikkeld, dat het zicht op het begrip duidelijk aan scherpte heeft verloren. De Amerikaanse socioloog Herbert Blumer heeft meer dan een eeuw geleden al eens het onderscheid gemaakt tussen ‘definitive’ en ‘sensitizing’ concepten. Tafel, boom of boek zijn ‘definitive’, iedereen weet meteen wat er mee bedoeld wordt en kan het ook in de werkelijkheid aanwijzen, hoeveel verschillen er tussen individuele bomen of tafels ook zijn. ‘Sensitizing’ zijn concepten die meer richtingwijzend dan aanwijzend zijn. Het gaat meestal om abstracta als democratie, hoop, vertrouwen en dus ook kwaliteit. In het laatste geval zou je zelfs kunnen zeggen dat er een ontwikkeling is geweest van definitieve naar sensitizing. Typisch voor sensitizing concepten is dat wij wel begrijpen wat er ongeveer mee bedoeld wordt (niet altijd overigens, een begrip als ‘oetmoed’ zal veel mensen niets meer zeggen), maar niet gemakkelijk of zelfs helemaal niet tot een nauwkeurige omschrijving kunnen komen. Toch aarzelen we in de praktijk niet om zo’n begrip te gebruiken en onze omgeving begrijpt ook wat wij er mee bedoelen. Lastiger wordt het wanneer er meer dan één omgeving is die met hetzelfde concept bediend moet worden. Begrippen als ‘opportuniteit’ en ‘gerede twijfel’ zijn voor juristen duidelijk, voor niet-juristen meestal toch veel minder.

Moeilijk te definiëren

In de officiële definities die van kwaliteit bestaan zijn de verschillen in gevoeligheid voor een bepaalde betekeniscontext goed te herkennen. In de economie bijvoorbeeld verstaat men onder kwaliteit ‘alle producteigenschappen die geen prijs en hoeveelheid uitdrukken’. Dat is wel erg abstract en lijkt voor de leek op economisch gebied zelfs in tegenspraak met het nog vrij algemene idee dat kwaliteit zijn prijs heeft en dat zeldzaamheid op zichzelf al een kwaliteit is. Dat verschil in duidingsmogelijkheid geldt wat minder voor de meest gebruikte omschrijving, waarin kwaliteit samenvalt met ‘de eigenschappen van een product in relatie tot de gestelde eisen’ (SCP 2002). Hier wordt in ieder geval duidelijk dat het bij kwaliteit om een oordeel gaat, al neutraliseert de omschrijving wel de beleving van kwaliteit als een toch in eerste instantie positief oordeel. Dat oordeel kan negatief zijn –geen kwaliteit, slechte kwaliteit -, maar de intentie van het kwalitatieve oordeel is toch een positief onderscheid aan te brengen. Iets is goed, beter dan een concurrent, de beste van allemaal. De interessante vraag is vervolgens hoe we bepalen of iets goed is, welke criteria we daarvoor aanleggen en of die ook meetbaar zijn. De vraag daarachter is voor welk doel iets goed of ook niet goed is. Tenslotte is er dan nog de vraag wie mag, moet of kan bepalen of iets goed is.

de Rechtspraak

datum 12 september 2013
pagina 3 van 7

De vragen zijn te zien als een uitwerking van de omschrijving die kwaliteit ziet als de eigenschappen van een product in relatie tot de gestelde eisen. Dat het begrip product hier in ruime zin gezien moet worden en ook een dienst kan betreffen, is evident. Ook laat de omschrijving ruimte voor het maken van een onderscheid tussen bijvoorbeeld input-en outputkwaliteit of product-en proceskwaliteit. Dat laatste onderscheid is zeker van belang als het gaat om de kwaliteit van de rechtspraak, het thema van deze Rechtspraaklezing.

De rechtspraak spreekt recht over zichzelf

Heel lang bepaalde de rechtspraak zijn eigen kwaliteit en stelde ook zelf de kwaliteitscriteria vast. Met rechtspraak bedoel ik hier de institutie rechtspraak, zoals die in de praktijk gevormd wordt door alle partijen die daar beroepshalve bij zijn betrokken. Dat zijn natuurlijk eerst en vooral de rechters, maar ook het Openbaar Ministerie, de experts die helpen een oordeel te vormen, de deskundigen aan de zijlijn (de juristen die de commentaren op de uitspraken schrijven en de vooral academische onderzoekers en auteurs) en de waarnemers die in de media berichten over rechtszaken en rechterlijke uitspraken. Juist hun rol is in de afgelopen decennia steeds belangrijker geworden, niet het minst ook door hun kritische houding ten opzichte van de rechtspreking. Kritiek is toetsen op kwaliteit, in het geval van de journalisten niet noodzakelijk door hantering van dezelfde criteria als binnen de wereld van de rechtspraak gelden. Soms zal een journalist een uitspraak kwalitatief becommentariëren door het verwijzen naar het rechtsgevoel van de juridische leek, soms ook proberen de juridische leek duidelijk te maken waarom vanuit het recht gezien de uitspraak moest uitvallen zoals het geval was. In geval van hoger beroep kunnen rechters natuurlijk ook tot een ander oordeel komen dan hun collega's in eerdere instantie. Stilzwijgend wordt daarbij dan toch van de premisse uitgegaan dat het oordeel in hoger beroep ook kwalitatief een hogere status heeft.

In sociologische termen is de rechtspraak in Nederland niet alleen een institutie, maar in de woorden van de filosoof Alfred Schutz ook een eigen 'finite province of meaning', in hoge mate bepaald door een taalspel met regels die alleen ingewijden volledig beheersen. Dat betekent dat buitenstaanders, zelfs zeer ingevoerde buitenstaanders, vrijwel onmiddellijk door de echte spelers als zodanig herkend worden (een echte speler ben je ook pas als je officieel als zodanig erkend bent) en dus niet toegelaten worden tot het spel. Het ontnemen van het ooit verworven recht om nog verder zelf het spel van het recht te mogen spelen, is dan ook de zwaarste straf die in en door de institutie zelf uitgesproken kan worden. In de medische wereld kun je als arts alleen geschrapt worden op grond van een rechterlijke uitspraak, in de wereld van het recht is er geen externe instantie. De kwaliteitsbewaking kan hier per definitie niet uitbesteed worden. Een bijzonder en dit nog eens bevestigend aspect van het Nederlandse rechtsstelsel is dat in hoogste instantie de uitspraken geen toetsing aan de grondwet inhouden, maar het karakter hebben van een kwaliteitstoetsing op procedure-en proceskwaliteit.

De beperking van (Nederlands)taligheid

Rechtspraak is per definitie talig en de rechtspraak in Nederland is Nederlandstalig. Dat lijkt vanzelfsprekend, maar het spreekt dan ook vanzelf dat de kring van deelnemers aan het taalspel daarmee beperkt wordt tot wie elkaar kent of minstens met elkaar bekend is. Er is geen internationaal

de Rechtspraak

datum 12 september 2013
pagina 4 van 7

forum of een internationale kwaliteitsstandaard, zoals bijvoorbeeld in de geneeskunde wel bestaat. In Nederland wordt het gesloten karakter van het systeem nog eens onderstreept door de afwezigheid van iedere vorm van juryrechtspraak of van lekenraadsleden bij de rechtbanken. Om tot de institutie van de rechtspraak te kunnen worden toegelaten, zijn er strikte opleidingseisen die voor een belangrijk deel intern worden bepaald en getoetst. De onafhankelijkheid van de rechter wordt mede gewaarborgd door zijn feitelijke onafzetbaarheid. Deze kenmerken van de institutie, een heel speciale variant van de autonomie van een professie (Van der Krogt 1981), worden intern en ook extern gezien als voorwaarden voor en zelfs garantie van kwaliteit. Alleen zo kan er goed gewerkt worden.

In geen andere maatschappelijke sector gaan wetenschap en praktijk zo nauw samen als in het recht en in het bijzonder in de rechtspraak. Rechtspraak groeit in de praktijk van de dagelijkse rechtspreking en het gesproken recht vormt de grondslag voor de wetenschappelijke reflectie op de praktijk. Uiteraard kan de uitkomst van de reflectie dan ook weer de basis vormen voor nieuwe uitspraken. De kwaliteit van de rechtspraak wordt niet bepaald door de kwaliteit van de wetgeving, maar door de jurisprudentie en de commentaren daarop. Een groot deel van de jurisprudentie is explicatief van karakter, dus uitleggend en verantwoordend op basis van wat in het verleden al gold. In een aantal gevallen, de belangrijkste, zal de jurisprudentie ook normatief van karakter zijn, dus stellend en maatgevend voor de toekomst zijn. Kwaliteit bewijst zich dan in de rechtspraak intern in de mate waarin het normatieve karakter van een uitspraak in nieuwe uitspraken bevestigd wordt. Kwaliteit is wat voor de toekomst maatgevend is gebleken te zijn en dus cumulatief werkt ten aanzien van de groei van de juridische kennis. In een aantal gevallen zal ook de richting van de groei van de kennis daardoor worden bepaald.

Wetenschapstheoretisch valt zo gezien in de rechtspraak het wetenschappelijke forum voor een belangrijk deel samen met het juridische forum. Samen vormen ze het professionele forum. In de forumtheorie, zoals die door de Nederlandse psycholoog Adriaan de Groot in zijn oratie in 1971 werd gelanceerd, gaat het in het wetenschapsbedrijf niet om het (definitief) vaststellen van de waarheid, maar om consensus over wat op dit moment als waar c.q. goed of rechtmatig beschouwd kan worden. Wat belangrijke uitspraken zijn, blijkt in de rechtspraak in de praktijk van de oordeelsvorming en in de reflectie op de praktijk. In geen ander wetenschapsgebied is die verbinding zo sterk aanwezig. In de geneeskunde is de afstand tussen wetenschap, professie en dagelijkse praktijk veel groter. Er wordt wel gestreefd naar een zo groot mogelijk gebied van 'evidence based medicine', maar in de praktijk zijn 'clinical practice' en 'professional experience' toch vaak nog veel belangrijker. Zij staan ook relatief los van wat er wetenschappelijk gebeurt en worden ook anders aangeleerd, beter gezegd, ontwikkeld. In de medisch-juridische rechtspraak houdt men daar overigens ook rekening mee. Het paradigma 'wat in de beroepsgroep gebruikelijk is' wordt wel steeds meer bepaald door evidence based medicine, maar heeft toch een veel ruimere strekking. Naast het wetenschappelijke forum van onderzoekers in de geneeskunde staat het klinische forum van de gebruikers, de artsen die zelf geen wetenschappelijk onderzoek doen. Daarnaast weer staat het maatschappelijk forum van de patiënten en van de samenleving als geheel. In het recht is dat toch anders, zoals we dadelijk nog zullen zien.

Het maatschappelijk forum

Het maatschappelijke forum is niet voor alle wetenschapsgebieden even belangrijk of invloedrijk. Voor een onderzoeks- en studiegebied als het Sanskriet beperkt het maatschappelijk forum zich feitelijk tot de

de Rechtspraak

datum 12 september 2013
pagina 5 van 7

vraag of daar publieke middelen voor moeten worden ingezet en in welke mate dat moet gebeuren. In het geval van de theoretische natuurkunde is de vraag eerder of het nog mogelijk is leken ook maar iets uit te leggen over de vraagstukken waar het vak mee bezig is. Het is het bijzondere talent van iemand als Robbert Dijkgraaf dat hij dat kan. Zowel voor het Sanskriet als de theoretische natuurkunde geldt dat er eigenlijk nauwelijks sprake is van een forum van gebruikers zoals dat in de geneeskunde wel bestaat. Vakgebieden als sociologie, psychologie, geneeskunde, geschiedenis of theologie kennen een groot en invloedrijk forum van gebruikers en daarnaast een steeds meer aan invloed winnend maatschappelijk forum. Niet-vakgenoten zijn geïnteresseerd in de bevindingen en hebben daar een mening over. Niet-vakgenoten hebben ook opvattingen over de te onderzoeken thema's en de maatschappelijke betekenis van het vakgebied. Als opdrachtgever kunnen ze in een aantal gevallen ook sturend optreden en sommige wetenschapsinterne ontwikkelingen bevorderen of juist belemmeren.

Niet-vakgenoten kunnen een mening hebben over een bepaald wetenschapsgebied. De vraag naar de relevantie is daar een belangrijk element in en gebrek aan relevantie wordt bijna per implicatie ook gezien als een gebrek aan kwaliteit. Geldt dat nu ook voor de wetenschap van het recht en voor de rechtspraak? Het zou bijna een retorische vraag zijn, als we niet in het voorgaande al geconstateerd hadden dat het wetenschappelijke forum in het recht ook vrijwel samenvalt met het juridische forum, het forum van de gebruikers, terwijl al eerder ter sprake kwam dat het recht zo is georganiseerd dat de mening van de buitenwereld er eigenlijk niet toe doet. De strafrechter mag in zijn uitspraken in geval van een misdrijf mee laten wegen welke impact het misdrijf heeft op de samenleving, maar het is aan hem en niet aan de samenleving of de politiek om die afweging te maken.

Daar hebben samenleving en politiek het steeds moeilijker mee en dat levert weer spanning op in de relatie tussen justitie en vooral de politiek. Die spanning wordt ook in de eigen gelederen van de rechtspraak gevoeld, getuige een recent manifest waarin kritiek wordt uitgeoefend op de Raad voor de Rechtspraak, met name ook omdat 'twee van de vier leden zelfs geen ervaring als rechter' hebben. De overigens niet gelukte poging van minister Opstelten om bij wet minimumstraffen vast te leggen en zo de handelingsvrijheid van rechters te beperken, is het perfecte contrapunt van wat door sommige leden van de rechterlijke macht als een teveel aan onterechte inmenging in 'binnenlandse' aangelegenheden wordt gezien. Bij het Openbaar Ministerie is de instelling van persofficieren, die tot taak hebben de overwegingen van het OM aan een groter publiek duidelijk te maken, juist weer te zien als een positief antwoord op de kritische vragen die vanuit de samenleving gesteld worden. Het is niet moeilijk in deze drie reacties (manifest, wetsinitiatief, persofficier) ook drie verschillende opvattingen over verbetering of verzekering van de kwaliteit van de rechtspraak te zien. Terug naar de eigen professie (manifest), sterkere invloed van de samenleving (initiatief), betere verantwoording ten opzichte van de samenleving (persofficier).

Kritische buitenstaanders

Het maatschappelijke forum is steeds minder geneigd zich terughoudend op te stellen in het doen van uitspraken over de rechtspraak of over zaken die onder de rechter zijn. Bijna per definitie gaat het dan om kritische uitspraken met een kwalitatief of kwalificerend karakter. In feite zijn het varianten op de twee klassieke vragen ten aanzien van de kwaliteit van een dienst: doet men wel de goede dingen en doet men de dingen ook goed? Het kan om de zaken zelf gaan, maar ook om de zakelijkheid waarmee

de Rechtspraak

datum 12 september 2013
pagina 6 van 7

gewerkt wordt. We komen met dat laatste dan op thema's die ook in eerdere Raad voor de Rechtspraaklezingen al aan de orde zijn gekomen: de productiviteit (hoeveel zaken worden afgehandeld), de snelheid van de procedure, de responsiviteit van de rechtspraak, de hoeveelheid fouten en vergissingen die gemaakt worden, de transparantie van proces en vonnis, uitspraak. Dat tekortkomingen op deze gebieden de legitimatie van de institutie zelf aantasten, is inmiddels wel deel van de zelfreflectie van het systeem geworden. Dat heeft ook zijn weerslag gehad op de verslaglegging en verantwoording van het eigen werk ten opzichte van de samenleving en de politiek.

Een interessant fenomeen is in dit verband ook de wraking van rechters. Het komt absoluut gezien weinig voor, maar de symbolische betekenis ervan is groot. Het feit dat een partij in een rechtszaak een rechter als niet onafhankelijk genoeg kan kwalificeren – en daarin vervolgens in het gelijk gesteld kan worden -, is enerzijds te zien als een bres in de muur van immuniteit die rechters om zich hebben, maar anderzijds ook als een bij incident belangrijke toetsing van de kwaliteit van de rechtspraak als onafhankelijke instantie. De mogelijkheid van wraking is op zich niks nieuws, het huidige gebruik van het middel – en de aandacht die dat weet te trekken - is dat wel. Wraking heeft inmiddels in een aantal gevallen een bijzondere vorm van 'klassenjustitie' blootgelegd. De onafhankelijkheid van de rechter kan gecompromitteerd worden door sociale banden in een 'old boys network' buiten de rechtszaal.

Wraking van een heel proces – van een hele reeks van processen zelfs – kan men de Chipshol-zaak noemen. Een particulier met vrijwel ongelimiteerde middelen blijft hardnekkig zijn recht zoeken en halen. Door de wijze waarop hij dat doet, wordt hij algemeen beschouwd als het prototype van de querulant, maar uiteindelijk weet hij toch zijn gelijk te halen. Niet alleen ten opzichte van de tegenpartij, maar ook ten opzichte van de rechters die hem eerder op naar inmiddels is gebleken bevooroordeelde wijze in het ongelijk stelden. Weinig mensen hebben genoeg geld om advocaten tot het uiterste te laten gaan. De Chipshol-affaire is, ook voor wie die ruime financiële armslag niet heeft, zo niet het bewijs dan toch een belangrijke versterking van het vermoeden dat er ook in de rechtszaal sprake kan zijn van een bevooroordeeldheid of betrokkenheid van de rechter bij een bepaalde partij die alleen al naar zijn aard meer in zijn recht lijkt te staan. In dit geval was dat de nationale luchthaven en de daarmee verbonden overheden.

Op het eerste gezicht heeft het er niets mee te maken, maar toch past ook de versterking van de positie van het slachtoffer in het strafprocesrecht bij het toenemende gewicht van het maatschappelijk forum. In het eigen juridische forum is niet iedereen gelukkig met letterlijk meer stem voor het slachtoffer, maar in de samenleving is de behoefte aan genoegdoening en erkenning van het leed en het lot van het slachtoffer de zachte vertaling van de wraakgevoelens, die in de rechtszaal niet kunnen worden uitgeleefd. Meer ruimte voor het slachtoffer wordt maatschappelijk gezien als een vorm van verbetering van de kwaliteit van de rechtspraak. Proportionaliteit wordt in de samenleving anders gewogen dan in de rechtspraak. Het verwijt dat er 'te licht' gestraft wordt, is daar de klassieke en onuitroeibare uitdrukking van. Veel burgers waren het ook van harte met Prins Bernhard eens, toen die opkwam voor het recht van winkeliers hun have en goed te verdedigen tegen een dief. Dat er in dat bijzondere geval sprake was van een wel erg excessieve reactie, was in de ogen van de prins en van veel anderen onvoldoende reden voor een veroordeling. De rechter zou de dief niet tegen dat risico moeten willen beschermen.

de Rechtspraak

datum 12 september 2013
pagina 7 van 7

Hoogste vertrouwen in de media

Rechters zijn allerm minst ongevoelig voor wat de opvattingen in de samenleving zijn. Juist wanneer zij in een bepaalde zaak expliciet vinden dat ze daar niet of maar beperkt rekening mee moeten houden, kunnen ze op een scherpe reactie in de publieke meningsvorming rekenen. Dat is helemaal het geval wanneer een rechter vindt dat juist een grote publieke betrokkenheid zelf al als straf gezien moet worden. Wanneer die overweging vervolgens in het vonnis aangevoerd wordt als grond voor strafvermindering, is dat voor het maatschappelijk forum weinig minder dan het equivalent van het ‘contempt of court’, waar iedere kijker naar ‘Law and Order’ inmiddels meer dan vertrouwd is.

Het onderscheid tussen de verschillende fora is voor de rechtspraak relevant, omdat het laat zien dat de onafhankelijkheid van de rechter niet meer gelijk staat met een volledige onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. De klassieke leer van de scheiding van de machten is allang geen realiteit meer waar het de scheiding tussen de wetgevende en de uitvoerende macht betreft, maar tot op zekere hoogte speelt iets dergelijks nu ook in de relatie tussen het juridische en het maatschappelijke forum. In dat opzicht is de vergelijking met de wereld van de geneeskunde wel op zijn plaats, omdat daar de positie van de patiënt in de laatste dertig jaar wettelijk versterkt is. Het tuchtrecht was daar nooit voor bedoeld. Dat was en is er om de kwaliteit van de beroepsbeoefening te beschermen tegen grove inbreuken daarop. De ontwikkeling van het patiëntenrecht is los van het tuchtrecht onderdeel van het kwaliteitsbeleid geworden.

Kwalitatief goede rechtspraak was tot relatief recent vooral een eigen verantwoordelijkheid van de professie. Het kwaliteitsoordeel werd in eigen kring gegeven en daarvoor golden vooral ook interne criteria, zowel wat betreft de inhoud van het oordeel als wat betreft de rechtsgang. Dat blijft ook zo, maar niet langer kan dat zonder rekening te houden met de opvattingen die in het maatschappelijk forum leven. Ten dele vinden die hun weg via de politieke besluitvorming in nieuwe wetgeving, ten dele manifesteert het zich ook in de discussie over het recht zoals die in de media en in de samenleving gevoerd wordt. Daar kan de rechter en de rechtspraak niet aan voorbijgaan op straffe van verlies aan vertrouwen in de institutie van het recht. Gelukkig is het met het vertrouwen in de rechtspraak nog altijd niet slecht gesteld, al is het tekenend dat het vertrouwen in de media toch nog groter is. Geen institutie in de samenleving geniet een hogere maat van vertrouwen dan de zaakwaarnemers van het maatschappelijk forum.

Nadere informatie

Rechtspraaklezing 2013, door Paul Schnabel, oud-directeur van het Sociaal Cultureel Planbureau over het thema Kwaliteit en rechtspraak, uitgesproken op de Dag van de Rechtspraak, 12 september 2013.